

EU:lle uusi laaja-alainen huumestrategia

Pääministerien ja valtionpäämiesten Eurooppaneuvosto hyväksyi joulukuussa 2004 Euroopan unionin huumestrategian vuosille 2005–2012. Muun muassa Suomen vaikutuksesta huumeiden käytön haittojen vähentäminen sai strategiassa riittävän painotuksen muiden toimien rinnalla.

Strategia määrittää huumausainepoliitikalle yleiset suuntaviivat, joiden perusteella komissio laatii huumausaineita koskevat toimenpideohjelmat ensin vuosille 2005–08 ja väliarvioinnin jälkeen mahdollisen uuden ohjelman vuosille 2009–12.

Strategia jakaantuu huumeiden kysynnän ja tarjonnan rajoittamiseen. Nämä perustavoitteet perustuvat unionin sopimukseen, joissa sen tehtäväksi on määritelty terveyden suojelu, hyvinvoinnin sekä taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen, turvallisuuden parantaminen ja rikollisuuden torjunta.

Strategia perustuu subsidiariteetti- eli läheisyysperiaatteeseen; toisin sanoen se pyrkii täydentämään ja tukemaan kansallisia strategioita ja ohjelmia.

Huumausainepoliittikka nähdään strategiassa laaja-alaisena, ja se vastaa näin unionin edellisen, vuosien 2000–04 huumestrategian linjauksia. Se laadittiin Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella 1999.

Suomi pitääkin EU:n uutta huumestrategiaa onnistuneena. On tärkeää, että se täydentää ja tukee kansallisia strategioita ja toimenpideohjelmia ja lähestyy laaja-alaisesti huumausainepoliittikkaa.

Tärkeintä on se, että strategia selkeyttää laillisuusvalvonnan linjoja. Lisäksi on hyvä, että se huomioi kansanterveysnäkökulman tukemalla huumeiden käytön haittojen vähentämispoliittikkaa, jota tarvitaan esimerkiksi vaarallisten tarttuvien tautien leviämisen torjumiseksi.

Keskeistä kysynnän ja tarjonnan rajoittaminen

Huumausaineiden kysynnän rajoittaminen kattaa monia toimia. Siihen pyritään ehkäisemällä huumausaineiden käyttöä, varhaisella puuttumisella sekä riskikäyttäytymisen tunnistamisella. Erilaisten hoitojen järjestäminen, käyttäjien kuntoutus ja uudelleen sopeuttaminen sekä huumausai-

neiden käytön aiheuttamien terveyshaittojen vähentäminen sisältyvät myös kysynnän rajoittamista tukeviin toimiin.

Tavoitteena on parantaa ehkäisevää työtä ja eri kohderyhmille soveltuvien hoitojen sekä haittoja vähentävien palvelujen saatavuutta.

Huumausaineiden tarjonnan rajoittaminen käsittää taas lainvalvontaviranomaisten strategisen yhteistyön järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Operatiivista yhteistyötä tarvitaan huumausaineiden ja huumausaineiden valmistuksessa käytettävien aineiden kauppaa vastaan.

Operatiivisessa työssä vahvistetaan olemassa olevia välineitä, joita ovat muun muassa yhteiset tutkintaryhmät ja euroopalainen etsintäkuulutus. Työssä ovat tiiviisti mukana myös Euroopan poliisivirasto (Europol), Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikkö (Eurojust) sekä kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset. Lisäksi hyödynnetään YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaista yleissopimusta liitepöytäkirjoineen.

Myös katutason valvontaan panostetaan. Euroopan poliisiviraston merkitys tiedonkerääjänä ja välittäjänä on keskeinen. Parhaillaan selvitetään mahdollisuutta parantaa jäsenmaiden järjestelmällistä raportointia Euroopan poliisivirastolle. Myös valvontayhteistyö unionin ulkopuolisten huumausaineiden tuottaja- ja kauttakulkumaiden kanssa on tärkeää.

Kysynnän ja tarjonnan rajoittamista läpileikkaava teema on kansainvälinen yhteistyö, jossa halutaan vahvistaa unionin sisäistä koordinaatiota. Erityishuomio kiinnitetään unionin kandidaattimaihin, mahdollisiin kandidaattimaihin sekä EU:n naapurimaihin.

Toinen läpileikkaava teema kattaa tutkimuksen, tiedon tuottamisen ja arvioinnin, joilla vahvistetaan huumausainepoliittikan tietopohjaa. Tässä Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakes-

EU:n uusi huumestrategia huomioi kansanterveysnäkökulman tukemalla huumeiden käytön haittojen vähentämispoliittikkaa. Sitä tarvitaan esimerkiksi vaarallisten tarttuvien tautien leviämisen torjumiseksi.

kuksella ja sen kansallisilla seurantapisteillä on avainrooli.

Suomen tavoitteet osin läpi

Suomen keskeiset tavoitteet strategian valmistelussa koskivat haittojen vähentämistä, kansallista koordinaatiota sekä kansainvälistä yhteistyötä.

Suomi olisi tehnyt haittojen vähentämisestä huumestrategian kolmannen politiikkalohkon kysynnän ja tarjonnan rajoittamisen rinnalle. Keskeinen peruste tälle on lähialueillamme vallitseva erittäin huolestuttava HIV-tilanne. Vaikka ehdotuksemme ei sellaisenaan mennyt läpi, lopputulos oli Suomelle kuitenkin tyydyttävä.

Suomi halusi säilyttää mahdollisuuden koordinoitua kansallista huumausainepoliittikkaansa olemassa olevien hallintorakenteiden avulla rakentamatta uutta byrokraatia sitä varten. Tämä kanta hyväksyttiin strategiassa.

Suomi yhdessä Puolan ja eräiden muiden uusien EU:n jäsenmaiden kanssa sai sisällytettyä asiakirjaan myös vahvemman painotuksen yhteistyöstä EU:n itäisten rajavaltioiden kanssa. Näitä ovat Venäjä, Ukraina ja Valko-Venäjä.

Yleisesti Suomi tuki vahvoja EU-institutiota sekä globaalia näkökulmaa huumeepoliitikassa.

Kirjoittaja on valtiotieteiden tohtori. Hän työskentelee neuvottelevana virkamiehenä sosiaali- ja terveysministeriössä. Hän on Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen johtokunnan jäsen ja osallistuu EU:n horisontaalisen huumausainetyöryhmän työhön Suomen edustajana.

Suomi valmistautuu huumeasioiden puheenjohtajuuteen EU:ssa

Suomi valmistautuu jo täyttämään Euroopan unionin puheenjohtajuuskauteen, joka on vuoden 2006 jälkimmäisellä puoliskolla. Tuolloin Suomella on hyvä tilaisuus tehostaa EU:n huumeainepoliittista yhteistyötä Venäjän, Ukrainan ja Valko-Venäjän kanssa.

EU:n huumeainepoliitikassa on perinteisesti painotettu yhteistyötä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden kanssa. Myös yhteistyötä Afganistanin kanssa on aiheellisesti korostettu.

Kokonaisuutena EU:n toiminta huumeainetasioissa on kuitenkin suuntautunut liiaksi länteen. Suomelle on keskeistä lisätä EU:n yhteistyötä sen itäisten naapurimaiden kanssa. Tässä työssä on tärkeää tehostaa rajavalvontaa sekä vähentää huumeainekäytön aiheuttamia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Huumeainekäytön torjuntaa pidetään tärkeänä myös YK:ssa. Ennen puheenjohtajuuskautta Suomen on tarkoitus selvittää, voidaanko YK:n toimintoja vahvistaa EU:n itänaapureissa.

HDG sovittaa yhteen unionin huumeainetyötä

EU:ssa huumeainetasioita käsitellään unionin kaikkien kolmen toimintapilarin alueella: yhteisöasioissa muun muassa osana terveyspolitiikkaa, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä sisä- ja oikeuspolitiikkaa.

Horizontaalinen huumeainetyöryhmä, HDG sovittaa yhteen näiden toimintapilarien välistä huumeainetyötä. Ryhmä koostuu Brysselissä kerran kuussa 1–2 päivän kokouksiin. Muita huumeaineita käsitteleviä työryhmiä ovat poliisiyhteistyöryhmä, tulliyhteistyöryhmä, monialainen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen työryhmä ja terveysryhmä.

Lisäksi HDG järjestää kolmansien maiden kanssa ns. troikka-kokouksia, joista säännöllisiä ovat muun muassa Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden, USA:n, Venäjän sekä Iranin kanssa pidettävät kokoukset. Suomesta HDG:n kokouksiin osallistuvat sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäasiainministeriön edustajat.

Kokouksia ja seminaareja

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäasiainministeriön virkamiehet jakavat HDG:n puheenjohtajuustehtävät vuoden 2006 jäl-

kimmäisellä puoliskolla. Tuolloin Suomessa korostuu huumeainetasioiden käsittely niin poliittisessa kuin virkamiesjohdossa. Yhteistyöhön tarvitaan mukaan myös päihdealan järjestöjä muiden muassa.

Suomen puheenjohtajuuskauden perustehtäviin kuuluu EU:n vuosille 2005–08 hyväksytyin huumeainepoliittisen toimintasuunnitelman toteuttamisen seuranta. Yhteistyö EU:n huumeainetasioita käsittelevien laitosten kanssa tulee olemaan tiivistä. Lisäksi on valmistauduttava kevätkaudella 2007 pidettävään YK:n huumeainetoimikunnan (CND) 50. kokoukseen.

Troikka-kokouksia järjestetään keskeis-

ten yhteistoimintamaiden kanssa tilanteen mukaan. Yhdysvaltojen kanssa järjestetään perinteinen huumeainetasioita käsittelevä seminaari.

Suomen puheenjohtajuuskaudella järjestetään myös huumeainepoliittinen asiantuntijakonferenssi, jossa käsitellään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä poliisin yhteistyötä matalan kynnyksen palvelujen järjestämisessä huumeongelmallisille. Erityisenä tavoitteena on ehkäistä huumeainekäytön suonenensisäiseen käyttöön liittyviä tauteja.

Uudenlaisen johtamiseen

Vuoden 2006 ensimmäisellä puoliskolla EU:n puheenjohtajana toimii Itävalta, jonka kanssa Suomi on jo aloittanut yhteydenpidon toimintojen yhteensovittamiseksi. Tänä vuonna puheenjohtajuudesta huolehtivat Luxemburg ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Suomen puheenjohtajuuden jälkeen EU siirtyy uudenlaiseen johtamiseen, jossa muodostetaan 18 kuukaudeksi kolmen maan tiimejä. Kukin tiimin jäsen toimii puheenjohtajana kuusi kuukautta kerrallaan kaikissa neuvoston kokoonpanoissa, jollei tiimin yhteisellä päätöksellä sovita vaihtoehtoisista järjestelyistä. Ulkosuhdeneuvosto on poikkeus. Sitä johtaa uusi EU:n ulkoministeri.

Ensimmäisen puolitoista vuotta vuoden 2007 alusta tulevat puheenjohtajuudesta huolehtimaan Saksa, Portugali ja Slovenia. Alustavan päätöksen mukaan Suomi toimii puheenjohtajana Itävallan ja Romanian kanssa vasta vuosina 2018–2020, jolloin Suomella on päävastuu johtamisesta vuoden 2020 kevätkaudella. Uudet järjestelyt edellyttävät kuitenkin muun muassa sitä, että unionin uusi perustuslaillinen sopimus hyväksytään.

Tapani Sarvanti

